

בס"ד

מראי מקום - דרשת שבת הגדול תשפ"ב

1. רבא הוי שתי כולי יומא מעלי יומא דפיסחא, כי היכא דניגרריה לליביה דניכול מצה טפי לאורתא (פסחים קז,ב).
2. מצות עשה מן התורה לאכול מצה בליל חמשה עשר שנאמר "בערב תאכלו מצות" וכו', ומצוותה כל הלילה וכו', ומשאכל כזית ידי חובה (רמב"ם הל' חמץ ומצה פ"ו. וכן רמ"א או"ח סי' תעב וביאור הגר"א).
3. אמר שבועה שלא אוכל מצה סתם, אסור לאכול מצה בליל פסח (שבועה חלה בכולל-משנה ברורה). אמר שבועה שלא אוכל מצה בליל פסח לוקה ואוכל מצה בליל פסח (שו"ע או"ח סי' תפה ס"א).
4. ואימתי צריכים הסיבה, בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבע כוסות אלו, ובשאר אכילתו ושתייתו אם היסב הרי זה משובח ואם לאו אינו צריך (רמב"ם פ"ז ה"ח).
5. דאע"פ שיוצאים ידי חובת אכילת מצה בכזית מ"מ המצוה היא לאכול כל הלילה מצה, וכל כמה כזיתים שאוכל מקיים הוא מצות אכילת מצה בלילה זו. וזהו שאמר כאן (פסחים קח,א) ריב"ל דשמש יצא בכזית אחד שאי אפשר לו לאכול יותר, מה שאין כן בשאר כל אדם כל מה שאוכל מצה בלילה זו הרי זו היא מצוותה של אכילת מצה בלילה זו, כי אכילת כזית שאמרו חכמים בכל מקום היינו לעניין זה שיוצא בו, אבל אם אכל יותר הכל נחשב אכילת מצה של מצוה, ולפיכך למה יבטל עצמו מן המצוה, וכך פירש הרמב"ם ז"ל (גבורות ה' למהר"ל פרק מח).
6. דכיוון דפסקינן שכזית שחייב לאכול בלילה ראשונה בסוכה צריך להיות דווקא בלילה כמו כזית מצה, א"כ מי שקידש מבעוד יום ובירך לישיב בסוכה אז כשיאכל בלילה כזית זו של חיוב דאכילת לילה ראשונה יברך עוד הפעם לישיב בסוכה על אכילה זו (ביכורי יעקב סי' תרלט).
7. ומה שצריך הסיבה במצה היינו כשמברכים על אכילת מצה ובאפיקומן (תוס' פסחים קח,א, ד"ה מאי).
8. ובאחרונה אוכל מבשר הפסח אפילו כזית ואינו טועם אחריו כלום, ובזמן הזה אוכל כזית מצה ואינו טועם אחריה כלום, כדי שתהא הפסק סעודתו וטעם בשר הפסח או המצב בפיו שאכילתן היא המצוה (רמב"ם פ"ח ה"ט. ועייין שו"ת אבני נזר או"ח סי' שפא).
9. ואין מפטירין אחר הפסח אפיקומן ותלמיד אחר מרש"י ז"ל פירש כדי שיהא טעם מצה בפיו מפני שחייבים אנו לספר ביציאת מצרים כל הלילה על כן צריך שטעם מצה יהיה בפיו (ספר כלבו הל' פסח יג,ג).
10. וגם לפי שאין לנו לאכול שום דבר אחריו שישאר טעמו בפינו ומתוך הטעם נזכיר טעמי המצוה ונספר בה כל הלילה (ריטב"א בפירוש ההגדה).
11. אמר אדם, אחר שברא הקדוש ברוך הוא כל הבהמות והעופות והשקצים והרמשים ואחר כן ברא אותי, כך התינוק הזה עד שלא יצא ממעי אמו, הקדוש ברוך הוא מצוה אותו ואומר לו מזה תאכל ומזה לא תאכל, וזה לכם הטמא את זה תאכלו ואת זה לא תאכלו, ומי שהוא מקבל עליו במעי אמו את כל המצוות שבתורה ואחר כך נולד (תנחומא תזריע אות א).